

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	
Рік підготовки:	4
Семестр викладання:	8 (весняний)
Кількість кредитів ЄКТС:	5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	залік

Автор курсу та лектор:

к.е.н., доц., Христенко Лариса Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу

посада

hristenko@snu.edu.ua	+38-066-066-1049	Viber за номером телефону	511ГК аудиторія кафедри ПУММ
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Вивчення курсу передбачає систематизацію знань здобувачів щодо: сутності, мети та функцій фінансового менеджменту на підприємстві, його місця і ролі у загальній системі управління; сутності та змісту системи інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, що формується із зовнішніх та внутрішніх джерел; методів та прийомів аналізу фінансово-економічної діяльності; форм та методів організації й планування фінансової діяльності підприємства, пошуку та оцінки джерел фінансових ресурсів та напрямів їх ефективного використання; набуття навичок щодо застосування необхідних методів та інструментів в управлінні господарчими активами та джерелами їх формування у діяльності підприємства задля прийняття результативних управлінських рішень.

Курс може бути корисним здобувачам будь-якої спеціальності.

Результати навчання:

Знати: відмінності понять «фінанси», «фінанси підприємств», «управління фінансовою діяльністю», «фінансовий менеджмент», «фінансові ресурси підприємства»; розуміти принципи, цілі та завдання фінансового менеджменту на підприємстві; мати уявлення про функції фінансового менеджменту як керуючої підсистеми управління, так і спеціальної її області; розуміти особливості організації фінансової роботи на підприємстві; володіти знаннями щодо складу та особливостей застосування системи інформаційного забезпечення фінансового менеджменту; розуміти поняття, структуру й основні форми стратегічного та оперативного фінансового планування; розуміти методи та способи управління активами (оборотними, необоротними, запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами) та джерелами їх фінансування (власними та залученими).

Вміти: формувати систему інформаційного забезпечення фінансового менеджменту на підприємстві; досліджувати фінансовий стан підприємства за допомогою різних аналітичних інструментів, виявляти напрями його зміни задля зміцнення; розробляти фінансовий план підприємства по окремих напрямках діяльності підприємства; застосовувати основні методи управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами, формувати систему кредитних умов і процедур інкасації дебіторської заборгованості, обґрунтовувати потреби у власному та залученому капіталі, формувати оптимальну структуру капіталу, використовувати фінансові механізми управління формуванням операційного прибутку на основі взаємозв'язку «витрати, обсяг реалізації та прибуток», застосовувати на практиці фінансовий та операційний леверидж; визначати тип дивідендної політики задля формування відповідних змін; розрізняти види банківських кредитів та формувати кредитні умови фінансування діяльності підприємства

Передумови до початку вивчення:

Для вивчення дисципліни "Основи фінансового менеджменту" здобувач вищої освіти попередньо має набути програмні результати навчання, пов'язані з основами економіки і фінансів підприємства, обліком результатів діяльності підприємства, основами менеджменту та підприємництва, економічного аналізу та економічної статистики.

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання навчальної дисципліни «Основи фінансового менеджменту» полягає у систематизації знань студентів та поглиблене вивчення основних фінансових теорій, оволодіння сучасними прийомами, методами та інструментами фінансового менеджменту, які спрямовані на прийняття найбільш ефективних управлінських рішень із фінансових питань в області управління господарськими активами (необоротними активами, запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами) та джерелами їх формування (власними та залученими).

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

навички щодо критично мислення та аналізу фінансової інформації, яку отримано із зовнішніх та внутрішніх джерел про стан та ефективності функціонування фінансової системи різних рівнів;

навички у визначенні переваг різних методів, прийомів та технологій фінансового управління активами та капіталом підприємства відповідно до конкретних ситуацій, у яких знаходяться суб'єкти господарювання;

здатність виявляти та вирішувати проблемні питання у різних сферах фінансової діяльності суб'єкти господарювання, як то покращення фінансового стану, забезпечення рентабельної його діяльності, врегулювання грошових потоків та ін.;

здатність приймати обґрунтовані рішення, розробляти й управляти фінансовими аспектами різних економічних проектів: володіти методами обґрунтування стратегічних та перспективних рішень, приймати участь у розробці проектів та фінансового забезпечення їхньої реалізації;

здатність представляти комплексну фінансову інформацію у потрібній формі (усно та письмово), використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та відповідні фінансові й економічні терміни;

здатність застосовувати набуті знання при організації системи фінансового менеджменту на підприємстві.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
<i>Змістовний модуль. Основи функціонального фінансового менеджменту підприємства</i>				
1	Основи управління фінансовою діяльністю підприємства.	денна 4/2 заочна 0,5/0	Фінанси – як особливий вид ресурсів. Фінансові відносини. Фінансові ресурси підприємства. Фінансовий механізм. Фінансові методи. Фінансові важелі. Принципи фінансового управління. Функції фінансового управління. Сутність фінансового менеджменту. Предмет, об'єкт, мета та завдання фінансового менеджменту. Функції та принципи організації фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту. Стратегія та тактика фінансового менеджменту.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
2	Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.	денна 4/2 заочна 0,5/0	Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, її сутність та зміст. Методологічні принципи формування системи інформаційного забезпечення управління фінансами суб'єктів господарювання. Система основних показників інформаційного забезпечення фінансового менеджменту, що формується із зовнішніх та внутрішніх джерел. Фінансова звітність підприємства.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
3	Основи фінансового аналізу на підприємстві	денна 4/2 заочна 0,5/0,5	Сутність, мета та завдання фінансового аналізу. Поняття фінансового стану підприємства. Система і методи фінансового аналізу, їх сутність та особливості. Основні форми фінансового аналізу залежно від цілей. Методологічні принципи та етапи здійснення фінансового аналізу. Склад систем фінансового аналізу, основних на різних методах його проведення на підприємстві.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
<i>Змістовний модуль. Основи функціонального фінансового менеджменту підприємства</i>				
4	Основи фінансового стратегічного та поточного планування на підприємстві	денна 4/2 заочна 0,5/0,5	Поняття фінансової стратегії підприємства. Місце фінансової стратегії в стратегічному управлінні підприємством. Системи і методи фінансового планування, їх сутність і особливості. Методологічні принципи та етапи здійснення фінансового планування. Характеристика систем перспективного, поточного та оперативного планування. Зміст основних фінансових планів. Система фінансових бюджетів підприємства, методи та порядок їх розроблення.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

№	Тема	Години (Л/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
5	Управління активами підприємства	денна 6/3 заочна 1/0,5	Визначення, сутність та класифікація активів підприємства. Завдання управління активами підприємства. Сутність та головне завдання управління оборотними активами підприємства. Основні етапи процесу управління оборотними активами підприємства. Управління запасами підприємства. Управління поточною дебіторською заборгованістю підприємства. Формування системи кредитних умов і процедури інкасації дебіторської заборгованості. Управління грошовими активами підприємства.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
6	Управління капіталом підприємства	денна 6/3 заочна 1/0,5	Економічна сутність та класифікація власного капіталу підприємства. Управління власним капіталом підприємств. Управління структурою капіталу на основі фінансового левериджу. Фінансовий механізм управління формуванням операційного прибутку на основі системи взаємозв'язку «витрати, обсяг реалізації та прибуток». Управління формуванням прибутку на основі операційного левериджу. Дивідендна політика підприємства. Управління позиковим капіталом. Управління банківськими кредитами.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

Рекомендована література

Основна література

Законодавчі і нормативні матеріали:

1. Журнал «Бізнес». URL: <https://www.business.ua/>
2. Кодекс України. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
3. Кодекс України. Кодекс з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
4. Кодекс України. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI /із змінами і доповненнями. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
5. Кодекс України. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
6. Офіційний вісник України. URL:
7. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
11. Офіційні друковані видання: «Офіційний вісник України», «Голос України», «Урядовий кур'єр», Офіційний вісник Президента України, Відомості Верховної Ради України, Збірник урядових нормативних актів України
12. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000099.html
13. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України №996-X ІУ від 16.07.1999 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
14. Сайт «мінфін». URL: <https://index.minfin.com.ua/>

Основні підручники та навчальні посібники:

1. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс. К.: Эльга: Ника-Центр, 2004. 656 с.
3. Васківська К. В., Сич О. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Львів: „ГАЛИЧ-ПРЕС”, 2017. 236 с.
4. Власова Н.О., Міщенко В.А., П'ятак Т.В., Кочетова Т.І., Котлярова А.В. Фінанси підприємств: підручник / за наук. ред. проф. Н.О. Власової. Х.: Світ книг, 2018. 437 с.
5. Власова Н.О., П'ятак Т.В., Кочетова Т.І. Фінанси підприємств: навч. посібник: практикум / за наук. ред. проф. Власової Н.О. Х.: Світ книг, 2020. 312 с.
6. Дема Д. І., Дорохова Л. М., Віленчук О. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Житомир: ЖНАЕУ, 2018. 320 с.
7. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Ніпіаліді Фінансовий менеджмент: підручник / за ред. д.е.н., проф. Кнейслер О. В. Тернопіль: Економічна думка, 2018. 478 с.
8. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. К.: Знання, 2008. 438с.
9. Финансовый менеджмент / Под ред. Е. С. Стояновой. М.: Перспектива, 1996. 405 с.
10. Финансовый менеджмент: практикум: учеб. пособие / Л. А. Бурмистрова, Е. Ю. Ветрова, О. А. Жеволукова и др.; под ред. Н. Ф. Самсонова. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. 269 с.
11. Финансовый менеджмент: теория и практика: учебник / Е. С. Стоянова, Т.Б. Крылова, И.Т. Балабанов и др.; под ред. Е.С. Стояновой. М.: Перспектива, 1998. 656 с.
12. Финансовый менеджмент: учебник / под ред. А. М. Ковалевой. М.: ИНФРА-М, 2004. 284 с.
13. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. В.М. Бороноса. Суми: Вид-во СумДУ, 2012. 539 с.: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html>. 177
14. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. І.О. Школьника. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 488 с.
15. Фінансовий менеджмент: підручник / А. М. Поддєрьогін, Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін.; ред. А. М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2008. 535 с.
16. Фінансовий менеджмент: підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш та ін. під ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006». 2014. 344 с.
17. Шим Дж. К., Сигал Дж. Г. Финансовый менеджмент. М.: Филин, 1997. 395 с.

Допоміжна література

1. Кащенко Н. Б., Гаркуша Н. М., Сидорова Т. О., Лисак Г.Г. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Харків: ХДУХТ, 2013. 396 с.
2. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента: Как управлять капиталом. М.: Финансы и статистика, 1996. 400 с.
3. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. К.: Smart Book, Эльга, 2013. 776 с.
4. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками. К.: НикаЦентр, 2005. 600 с.
5. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / за ред. Т. Г. Васильціва. Львів: ЛКА, 2012. 386 с.
6. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансовий словник / за ред. А.Г. Завгородній. К.: «Знання», 2002. 566 с.
7. Крутова А.С, Лачкова Л.І., Лачкова В.М. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посібник. Х.: Видавець Іванченко І. С., 2017. 186 с.
8. Ковальчук К.Ф. Управлінська, фінансова та маркетингова діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки: кол. Монографія / за заг. ред. К.Ф. Ковальчука. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 516 с.
9. Лігоненко Л. О., Тарасюк М. В., Хіленко О. О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 377 с.
10. Петленко Ю.В. Фінансовий менеджмент. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 298 с.
11. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник / А. М. Поддєрьогін, Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін.; ред. А. М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2013. 519 с. 178
12. Салига С.Я., Ляшенко Є. І. Антикризове фінансове управління підприємством. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 208 с.
13. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. К.: КНЕУ, 2008. 272 с.
14. Фінанси: навчальний посібник / Крутова А. С., Близнюк О. П., Лачкова Л. І. та ін. Х.: Видавництво «Лідер», 2013. 560 с.
15. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: Підручник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.
16. Штангрет А. М., Копилюк О. І. Антикризове управління підприємством: навч. посібник. К.: Знання, 2007. 335 с.
17. Юрій Е.О., Ковальчук Н.О. Корпоративні фінанси: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2017. 374 с.

Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий менеджмент» (для здобувачів спеціальності 073 "Менеджмент" денної та заочної форми навчання). Частина 1 / Укл. Л.М. Христенко. Северодонецьк: вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2020. 126 с.
2. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий менеджмент» (для здобувачів спеціальності 073 "Менеджмент" денної та заочної форми навчання). Частина 2 / Укл. Л.М. Христенко. Северодонецьк: вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2021. 88 с.
3. Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни "Фінансовий та інвестиційний менеджмент" (для студентів спеціальності 073 "Менеджмент") /Укл. Л.М. Христенко. Северодонецьк: вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2018. 103 с.
4. Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни "Фінансовий та інвестиційний менеджмент" (для студентів спеціальності 073 "Менеджмент") /Укл. Л.М. Христенко. Северодонецьк: вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2018. 86 с.
5. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Основи фінансового менеджменту» на платформі «Електронний університет СНУ ім. В. Даля». URL: <http://moodle2.snu.edu.ua/course/view.php?id=3341>

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Присутність на заняттях, засвоєння лекційного матеріалу за темами, виконання завдань на практичних заняттях, виконання самостійної роботи для розширення знань у межах програми	70	
Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	40
Індивідуальна робота	-	30
Заліковий тест	30	30
Разом	100	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату, що базується на низці внутрішніх положень СНУ ім. В. Даля та вимогах чинного законодавства.

Під час вивчення курсу здобувачі виконують різні індивідуальні текстові роботи (виступи, доповіді, реферати, індивідуальні контрольні завдання), які перевіряються на унікальність за допомогою Internet-джерела (програма Antiplagiarism.net.). До текстових робіт висуваються вимоги, за якими усі запозичення мають бути оформлені за допомогою актуальних посилань на відповідних авторів. Під час складання залікових тестів списування із будь-яких джерел суворо заборонено.

Завдання і заняття: Під час викладання курсу використовується студентоцентризований підхід у формі проведення практичних/семінарських занять у малих групах, проблемно-орієнтованої структури лекційного матеріалу, що викладається, та групових/індивідуальних консультацій (теоретичних та проектних) за курсом. Активно застосовується форма самопідготовки здобувачів на основі бібліотечних фондів та Інтернет-ресурсів.

У межах запропонованого лекційного матеріалу відбувається заохочення здобувачів до самонавчання (позанавчальної роботи) за допомогою проходження спеціальних курсів (on-line / of-line) на навчальних платформах та в інших (ліцензований у встановленому порядку) навчальних закладах. Надання підтверджуючих документів (сертифікатів, дипломів) є підставою для зарахування: 1) певних тем у межах дисципліни із зарахуванням відповідної кількості кредитів (балів); 2) дисципліни загалом за умови, якщо кількість кредитів у документі з позанавчальної роботи дорівнює (або є більшою) за загальну кількість кредитів за дисципліною та співпадіння тематичної структури курсу. Зарахування кредитів за дисципліною відбувається згідно до Положення про порядок зарахування результатів навчання, отриманих в формальній та неформальній освіті, а також визначення та ліквідації академічної різниці у СНУ ім. В. Даля.

Заплановані робочою програмою за курсом індивідуальні завдання, реферати, доповіді до семінарів, виступи на практичних заняттях й інші форми індивідуальної роботи мають бути виконані у визначені терміни і оцінені відповідно до шкали, яка подана у програмі.

Вимогами до аудиторних занять є: проведення занять на регулярній та своєчасній основі, забезпечення необхідними технічними засобами та роздавальним матеріалом. Відсутність здобувача на заняттях (з будь-яких причин) не звільняє його від вивчення теоретичного матеріалу та виконання практичних завдань. Строки виконання та здачі завдань визначаються індивідуально кожному здобувачеві з урахуванням причин відсутності на заняттях. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність та ін.) терміни можуть бути переглянуті у сторону збільшені за письмовим погодженням з завідуючим кафедрою та директором інституту.

Поведінка в аудиторії: На аудиторні заняття здобувачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки. В аудиторії мають зберігатися етичні та взаємоввічливі відносини з дотриманням зворотного зв'язку. Здобувачі під час занять мають бути зосередженими і не заважати викладачеві проводити заняття; вони не повинні залишати аудиторію без звернення до викладача за дозволом. Під час здійснення аудиторного контролю здобувачі мають бути підготовленими у межах теми або всього курсу; розраховувати лише на власні знання; не заважати іншим проходити контрольні заходи; виконувати усі вимоги викладача до поточного та підсумкового контролю знань.